

Iniciativa za rovnost, spravedlnost a lidská práva vydaná

TISKOVÁ ZPRÁVA

Na novelu zákona o sociálních dávkách doplatí děti

Neziskové organizace zásadně připomínají novelu zákona o sociálních dávkách

Praha, 21. října 2024: Iniciativa za rovnost, spravedlnost a lidská práva upozorňuje na negativní dopady připravované novely sociálních dávek na sociálně slabé rodiny a zejména na děti. Novela může vést ke ztrátě bydlení nebo zadlužení či vést k významnému sociálnímu propadu. Dotkne se zejména rodin s dětmi ve složitých situacích, dospělých a dětí opouštějících výchovné nebo léčebné ústavy, dětské domovy, detenční zařízení a věznice. V České republice je aktuálně v ústavní péči více než sedm a půl tisíce dětí. Děti se dostávají do dětských domovů často z důvodů sociálních problémů. Podle Nadace J&T je ve 48 % případů důvodem také bytová nouze. Místo, aby byly rodiny podporovány, aby zvládly péči o děti, jsou jim děti odebírány.

Jaké jsou sporné momenty novely?

Novela přináší obrovské riziko ztráty bydlení pro jednotlivce i pro celou rodinu. Organizace sdružené v Inicativě se domnívají, že odebráním prostředků na zaplacení bydlení se situace zhorší. Hrozí, že mnoho lidí včetně rodin s dětmi přijde o svůj domov i pro velmi malé porušení povinnosti nebo pracovní neaktivitu i jen jediného člena domácnosti. Může dojít i k takové situaci, kdy rodina s dětmi nebude mít na zaplacení bydlení, protože jeden z rodičů nepracuje, třeba z důvodu závislosti na alkoholu a druhý rodič i přes svou snahu a pracovní aktivitu náklady na bydlení nebude schopen uhradit.

Další negativní dopad může mít například odebrání složky dítě z dávky jako sankce za nechození do školy. Nejvíce totiž dopadne na děti, které nemají možnost ovlivnit, zda jiná osoba v domácnosti je či není zaměstnaná. Zabavení dávek na dítě opět nijak nezlepší jeho

situaci. Toto opatření je spíše trestem pro rodinu a ne opatření, které by mělo pomáhat situaci v rodině zlepšit.

Na evropské úrovni je intenzivně řešena transformace ústavní péče pro děti a mládež. „Evropská unie podporuje reformy směřující k přechodu na individuálnější komunitní péči, která zahrnuje poskytování sociálních služeb ohroženým rodinám, pěstounskou péči, reintegraci dětí do rodin a adopce. V některých zemích se díky těmto opatřením počet dětí v ústavní péči snížil o více než 80 %,“ říká Iva Kuchyňková z Iniciativy pro rovnost, spravedlnost a lidská práva.

Ztráta bydlení dopadá negativně zejména na děti

Dle dat [Eurostatu](#) vzrostla mezi lety 2015 a 2023 nominální hodnota bytových nemovitostí v celé zemi v průměru o 112 %. Průměrný nárůst v EU přitom dosahoval ve stejném období nárůst o 49 %. Podle [Zprávy o vyloučení z bydlení 2024](#) se v České republice v bytové nouzi nachází přibližně 161 000 lidí, z nichž 62 tisíc tvoří děti do 18 let. Někjaký druh závažnějších problémů s bydlením zažívá přibližně 1,6 milionu obyvatel v ČR. Dle [Zprávy Caritas CARES za rok 2023](#) v období mezi lednem 2022 a 2023 došlo u většiny odborných poraden Charity Česká republika ke zhruba dvojnásobnému nárůstu klientely, která se na pracovníky poraden obracela s žádostmi o radu právě v souvislosti s problematikou bydlení.

Kvůli nevyhovujícím ubytovacím podmínkám trpí řada dětí zdravotními problémy a stresem, v důsledku čehož mají vyšší absenci ve školách. V takových podmínkách je také značně obtížné se v klidu soustředit na školní povinnosti, což má přímé dopady na studijní úspěšnost. Například v Ústeckém a Karlovarském kraji nedokončí vzdělání 16 % dětí, přičemž dle průzkumu [PAQ Research](#) každý jeden předčasný odchod ze vzdělávání znamená pro stát ztrátu až 13 mil. Kč.

„Problémy spojené s bytovou nouzí vedou ke znevýhodnění již v samotném startu života mnoha dětí a mnohdy je stejné nedůstojné životní podmínky provázejí po celý jejich dospělý život. Chudoba, ať už zapříčiněná různými faktory, bývá totiž často dědičná. Považujeme za nutné nastavit dávkový systém tak, aby chudé rodiny měly podmínky pro důstojný život a život dětí z těchto rodin nebyl tak stigmatizován v jejich dalších životních etapách“, dodává Iva Kuchyňková z Iniciativy za rovnost, spravedlnost a lidská práva.

Jak lze novelu zákona o sociálních dávkách upravit, aby nezpůsobila ztrátu bydlení, zhoršení situace dětí nebo větší zadlužení ohrožených rodin?

Návrhy Iniciativy za rovnost spravedlnost a lidská práva.

1. Ztráta složky živobytí a bydlení při sankčním vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání

Navrhujeme zachovat výši podpory v bydlení i při vyřazení člena domácnosti z evidence uchazečů stejně jako je to v zákoně nyní.

2. Sankční vyřazení z úřadu práce na 6 měsíců i při méně závažném porušení povinnosti

Navrhujeme zkrátit dobu sankčního vyřazení na 1 měsíc při méně závažném provinění a na 3 měsíce při závažnějším porušení. Vytvořit chráněnou dobu (6 měsíců) pro osoby opouštějící výchovné nebo léčebné ústavy, dětské domovy, detenční zařízení a věznice.

3. Odebrání složky dítě z dávky jako sankce za nechození do školy

Navrhujeme nevázat složku dávky na dítě na pracovní aktivitu rodiče ani školní docházku. Pokud by byly pochybnosti o využívání dávek ve prospěch dítěte, lze převést odpovídající část prostředků na školu nebo organizaci, která s rodinou pracuje. „Společnosti nic nepřinese, když nebude mít dítě co jíst. Penalizace rodičů je řešená v přestupkovém a trestním zákoně, odebrat rodině peníze situaci zhorší. Ukazuje se, že se zlepšuje docházka dívek z rodin žijících na životním minimu, pokud je na toaletách ve školách dostupná menstruační hygiena. Mluvíme v současném modelu životního minima o 109 korunách na dítě na den na všechny jeho potřeby, jídlo, ošacení, hygienu, dopravu do školy“ ilustruje dopady odebrání komponenty na dítě Jan Černý z Člověka v tísni. „Určitě podporujeme zvýšený dohled orgánů sociálněprávní ochrany dětí a projednávání přestupků spojených se zanedbáváním povinné školní docházky“ dodává.

4. Ochranná doba pro lidi opouštějící věznice a jiné instituce

V zákoně o zaměstnanosti, novelizovaném v rámci novely zákona o sociálních dávkách navrhujeme zavedení ochranné doby 6 měsíců pro lidi opouštějící věznice a jiné instituce.

„Pro člověka, který opouští dětský domov, léčebnu či věznici je velmi těžké a někdy i nemožné dodržovat všechna pravidla pro přiznání dávky. Tito lidé jsou často dezorientovaní a potřebují čas, aby se do systému mohli začlenit a fungovat v něm. Prosazujeme, aby byla těmto zvláště ohroženým skupinám poskytnuta chráněná doba minimálně půl roku, po kterou by jim nebyly dávky sankčně kráceny a oni tak měli čas si na život “venku” zvyknout,“ vysvětluje Pavla Aschermannová z Asociace organizací v oblasti vězeňství.

Všechny návrhy Iniciativy za rovnost spravedlnost a lidská práva najdete zde [v tabulce](#)

Pevně věříme, že výše navržené úpravy významně sníží rizika ztráty bydlení u sociálně slabší a zranitelné skupiny obyvatel a přispějí k ochraně dětí před stigmatizací a rozpadem rodiny.

Zavedení ochranné lhůty pro osoby, které opouštějí dětské domovy a ústavy nebo věznice přispěje k jejich úspěšné integraci do společnosti. V případě osob po propuštění z výkonu trestu významně přispěje ke snížení recidivy a bezpečnosti v celé společnosti. Žádáme zodpovědné činitele o upravení zákona ve smyslu návrhů, aby naplňoval své poslání podpory a pomoci a nezhoršoval situaci sociálně slabších rodin.

Kontakt pro média:

Iva Kuchyňková, mluvčí **Iniciativy za rovnost, spravedlnost a lidská práva**

tel. +420 603 280 738, e-mail: iva.kuchynkova@charita.cz

Charita Česká republika
Organizace poskytující sociální a zdravotní služby lidem v tíživé situaci nebo akutní nouzi, člen celosvětové organizace Caritas

Člověk v tísni
Největší česká nevládní organizace, v Česku řeší zejména problematiku sociální práce a vzdělávání

Asociace Dítě a Rodina
Sdružení 81 organizací působících v oblasti péče o ohrožené děti

Pracovní skupina pro sociální otázky při České biskupské konferenci (SO ČBK) se věnuje reflexi aktuálních problémů v oblasti sociálních věcí a advokacii stanovisek sociální nauky církve

ASOCIACE ORGANIZACÍ V OBLASTI VĚZEŇSTVÍ

Asociace organizací v oblasti vězeňství

Propojování různých aktérů v oblasti vězeňství a trestní justice a přispívání k systémovým změnám v oblasti naplňování trestní spravedlnosti

RUBIKON centrum

Organizace pomáhající osobám s trestní minulostí zařadit se do společnosti

Naděje

Jedna z nejstarších českých neziskových organizací pečující zejména o lidi bez domova a lidi ve stáří

Asistence

Podpora lidí s tělesným a kombinovaným postižením a jejich samostatného života v běžném prostředí

Nadace J&T

Pomoc a poradenství rodinám s dětmi v nepříznivé situaci

Občanské poradny

poskytují nezávislé, odborné, nestranné a bezplatné odborné sociální poradenství občanům v tíživé životní situaci a upozorňují příslušné státní a místní orgány na nedostatky legislativy a na neřešené problémy občanů.

EUROPEAN ANTI POVERTY NETWORK

EAPN ČR

Nezávislá síť organizací a skupin zapojených do zápasu s chudobou a sociálním vyloučením na venkově

Diakonie ČCE

Poskytovatel sociálních služeb pod hlavičkou Českobratrské církve evangelické, součást mezinárodní platformy Eurodiaconia

Slezská diakonie
Poskytovatel sociálních
služeb a pomoci potřebným
na území
Moravskoslezského kraje

Society for All

Society for All
Society for All (dříve
ČOSIV) podporuje rozvoj
inkluzivního vzdělávání
v českém vzdělávacím
systému.

ŽIVOT⁹⁰

Život 90
Organizace poskytující
služby k podpoře
nezávislosti seniorů

**Rada seniorů
České republiky**
zapsaný svaz spolků

Rada seniorů České republiky

Sdružuje 16 organizací s
celostátní působností, 17
organizací s regionální
působností, 268 klubů
seniorů a 24 Městských Rad
seniorů. Participuje na
tvorbě zákonů, zabývá se
krizovou pomocí, poskytuje
odborné sociální občansko-
právní poradenství
a expertní bytové
poradenství pro seniory

Armáda spásy
Mezinárodní křesťanská
organizace pomáhající
lidem v nouzi

**Centrum pro dítě a rodinu
Valika**
Pomoc ohroženým dětem
a jejich rodinám formou
sociálně aktivizačních
služeb

**INSTITUT PREVENCE
A ŘEŠENÍ PŘEDLUŽENÍ**

Institut prevence a řešení předlužení

Nezávislý think-tank
zaměřený na problematiku
zadluženosti domácností,
exekucí a osobních bankrotů

Fokus Praha

Největší nezisková
organizace v Česku
podporující lidi se
zkušeností s duševním
onemocněním

Hnutí Křesťan a práce
Movement Christian and labour
www.hkan.cz

Hnutí Křesťan a práce

Hnutí usilující o praktické
uplatnění sociálního učení
církve a řešení aktuálních
problémů naší společnosti

Asociace veřejně prospěšných organizací ČR

Střešní a nadoborová
asociace sdružující téměř
100 neziskových organizací,
převážně poskytovatelů
veřejně prospěšných služeb

WOMEN FOR WOMEN
Bydlení pro děti

Women for Women

Pomáhá samoživitelům
a samoživitelkám, dětem
i kompletním rodinám
zlepšit kvalitu života dětí
a podmínky při jejich
výchově

IQ Roma servis

Podpora možností,
příležitostí a odhodlání
Romů na cestě jejich růstu
a společenského uplatnění

Centrum
pro komunitní práci
západní Čechy

Centrum pro komunitní práci západní Čechy
Nestátní nezisková organizace založená v roce 1996 za účelem podpory místního udržitelného rozvoje a rozvoje místních komunit

Charitní sdružení Děčín
Poskytuje sociální služby v děčínském regionu od roku 2002

Amalthea

Amalthea
Nestátní nezisková organizace působící v Pardubickém kraji. Poskytuje sociální, vzdělávací a terapeutické služby rodinám s dětmi a zajišťuje výkon sociálně-právní ochrany dětí

česká asociace

streetwork.cz

Česká asociace streetwork
Střešní organizace nízkoprahových sociálních služeb. Sdružuje a zaštiťuje programy, které pracují metodou kontaktní práce

Za sklem
Spolek rodičů, přátel a příznivců lidí na spektru autismu a jejich rodin

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty
Zastřešuje osmnáct organizací, které hájí práva cizinců v Česku, zajišťují humanitární pomoc, poskytují právní a sociální poradenství nebo pořádají vzdělávací akce posilující mezikulturní dialog.

Asociace poskytovatelé adiktologických služeb
Jsme nepolitická, nevládní a dobrovolná organizace, která byla založena v roce 1995 a má za sebou téměř 30 let zkušeností. Aktuálně sdružujeme 35 organizací za bývajícími se prevencí a léčbou závislostí v České republice.

Romodrom
Je nevládní nezisková organizace podporující lidi sociálně vyloučené nebo sociálně vyloučeném ohrožené při začleňování zpět do společnosti a s vybudováním plnohodnotného života.

RomanoNet
Organizace vznikla v roce 2017. Zastřešuje a koordinuje součinnost 15 organizací. Prosazuje systémové změny ve vztahu k Romům.

Evropský Institut Renaissance

Zabývá se problematikou koheze a harmonizace života občanů EU